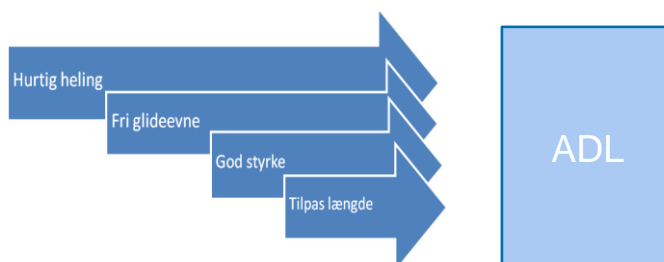

Genoptræning efter flexorsenelæsioner

Forsknings- og udviklingsgerapeut Susanne Boel
Gentofte Hospital

Forårsmøde 2014
Dansk Selskab for Håndkirurgi

Mål med genoptræningen

One Wound

Stærk heling
af sene

Svag heling
mellem sene
og væv

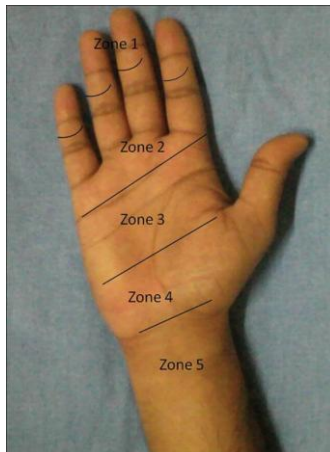
Genoptræning af flexorsener
Forsknings- og udviklingsterapeut Susanne Boel

Regimer

- Immobilisering
- Tidlig passiv mobilisering
- Tidlig aktiv mobilisering

Genoptræning af flexorsener
Forsknings- og udviklingsterapeut Susanne Boel

Zone inddeling

Genoptræning af flexorsener
Forsknings- og udviklingsterapeut Susanne Boel

Verdan, 1960

Immobilisering

0 til 3 eller 4 uger post-operativt

- Bandage
  - Håndled; 10° - 30° flexion
  - MCP-led; 40° - 60° flexion
  - IP-led; max. extension
- Øvelser
  - Bevæge frie led
  - I ergoterapien tages skinne af 1-2 x ugentligt
    - > Beskyttet passiv bevægelse
    - > Arvævsmassage

Genoptræning af flexorsener
Forsknings- og udviklingsterapeut Susanne Boel

Collins et al, 1991

Immobilisering

Opstart 3 eller 4 uger postoperativt

- Skinne
  - Håndled; modificeres til 0°
- Øvelser
  - Skinne tages af hver time
  - Seneglidningsøvelser
  - Tenodese øvelser
- Evaluering
  - Forskel mellem total passiv og aktiv flexion
    - > Mindre end 50° fortsættes programmet til 6 uger post-operativt
    - > Mere en 50° intensiveres programmet

Immobilisering

Opstart 4 til 6 uger post-operativt

- Skinne
  - Hvis sene/muskelforkortninger udarbejdes skinne
- Øvelser
  - Isolerede øvelser
- Evaluering
  - Hvis aktiv flexion øges fortsættes programmet
  - Hvis aktiv flexion ikke øges indenfor 1 uge, intensiveres programmet

12 uger post-operativt

- Tungere modstand

Tidlig passiv mobilisering

- Kleinert et al (1967, 1975) og Duran and Houser (1975)
  - Dorsal skinne
    - Blokerer MCP- og håndled i flexion
    - Passiv flexion med træk
    - IP-led kan extenderes aktivt

Tidlig Passiv Mobilisering

- Kleinert (1967, 1975)
  - Skinne med træk
    - Håndled; 45° flexion
    - MCP-led; 10°-20° senere modificeret til 40°
  - Øvelser
    - Hver time med 10 repetitioner
      - > Passiv flexion og aktiv extension

Tidlig Passiv Mobilisering

- Duran and Houser (1975)
  - Skinne med træk
    - Håndled; 20° flexion
    - MCP-led; komfortabel stilling
  - Øvelser
    - 2 gange dagligt med 6-8 repetitioner
      - > 1. passiv flex og ex af PIP med samtidig flex af DIP og MCP
      - > 2. passiv flex og ex af DIP med samtidig flex af PIP og MCP
    - Modificeret Duran and Houser af Strickland et al (1985)
      - > Skinne
        - » IP i ex med strop
      - > Øvelser
        - » Suppleres med passiv samlet flexion

Tidlig Aktiv Mobilisering

- Allen et al (1987), Cullen et al (1989), Small et al (1989)
  - Skinne
    - Håndled- og MCP-led; flexion
    - IP-led; fuld extention
    - Med træk eller mod skinne med strop
- Senere opdelt
  - Aktiv mobilisering
  - Aktiv hold/Place and hold mobilisering

Tidlig aktiv mobilisering

Gratton ⁽¹⁹⁹³⁾

- Fra 0 til 4 eller 6 uger postoperativt
  - Skinne
    - Håndled; 20° flexion
    - MPC-led; 80°-90° flexion
    - IP-led; extension
  - Øvelser
    - Hver 4. time med to repetitioner
      - > Fuld passiv flexion
      - > Aktiv flexion (graderet)
      - > Fuld aktiv extension

Tidlig aktiv mobilisering

Gratton ^{Gratton, 1993)}

- Fra 4-6 uger
  - Skinne
    - Seponeres
      - > 4 uger; ved dårlig seneglid
      - > 5 uger; fleste patienter
      - > 6 uger; særdeles god seneglid
    - Dynamisk extensionsskinne
  - Øvelser
    - Beskyttet passiv extension

Aktiv Hold eller Place and Hold

Strickland ⁽¹⁹⁹³⁾, Cannon ⁽¹⁹⁹³⁾ og Urbaniak et al ⁽¹⁹⁷⁵⁾

- 0 til 4 uger

- Skinne
  - 1. Dorsal blocking skinne
    - > Håndled; 20° flexion, MCP-led; 50° flexion og IP-led; fuld extension
  - 2. Øvelsesskinne
    - > Håndled; hængsel med max. 30° extension og fuld flexion, MCP-led; 60° og IP-led; fuld extension
- Øvelser
  - Hver time
    - > Passiv samlet flexion
    - > Passiv samlet flexion efterfulgt af hold
    - > Afslapning = flexion af håndled og extension af fingre

Aktiv Hold eller Place and Hold

Strickland ⁽¹⁹⁹³⁾, Cannon ⁽¹⁹⁹³⁾ og Urbaniak et al ⁽¹⁹⁷⁵⁾

- 4 uger til 7 eller 8 uger

- Skinne
  - Fortsætter den dorsale blocking skinne
- Øvelser
  - Skinne tages af ved øvelser, som udføres hver 2. time
    - > Tenodese øvelser med aktiv flexion
    - > Evt. seneglidningsøvelse for FDS
    - > 5-6 uger; blocking øvelser og hook øvelse

Aktiv Hold eller Place and Hold

Strickland ⁽¹⁹⁹³⁾, Cannon ⁽¹⁹⁹³⁾ og Urbaniak et al ⁽¹⁹⁷⁵⁾

- 7-8 uger

- Skinne
  - Seponeres
- Øvelser
  - Modstandsøvelser opstartes
- ADL
  - Opstartes gradueret

- 14 uger – ingen restriktioner

Assisteret Aktiv Mobilisering

Sandow og McMahon ⁽¹⁹⁹⁶⁾

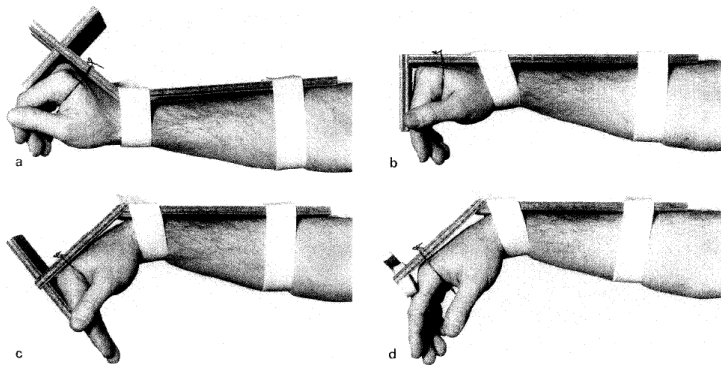
- 0 til 6 uger

- Skinne
  - Håndled; 20 ° extension
  - MCP-led; 90 ° flexion
  - IP-led; fuld extension
- Øvelser
  - Øvelser udføres hver time
  - Assisteret aktiv flexion

- 6 uger

- Skinne seponeres
- Øvelser som ved andre protokoller

Håndleddet position

Genoptræning af flexorsener
Forsknings- og udviklingsterapeut Susanne Boel

Savage, 1988

Extension-Flexion Test

Formål; er senen egnet til tidlig aktiv mobilisering?

- Extension-Flexion Test
  1. Fuld extension
  2. Mild til moderat flexion
  3. Fuld flexion

Genoptræning af flexorsener
Forsknings- og udviklingsterapeut Susanne Boel

Tang, 2013

Glid - bevægelse

For meget bevægelse

Ruptur/gap af senen

For lidt bevægelse

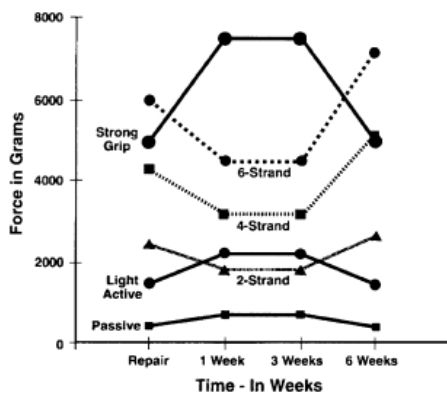

Adhærencer og stivhed

Excursion

- 1,7 mm for at undgå adhærencer (Silva, 1999)
- For hver 10° flexion af IP-led => 1,5 mm
- Tenodeseøvelser (Cooney et al, 1989)
  - FDS; 15,2 mm
  - FDP; 19,8 mm

Styrke versus kraft

Genoptræning af flexorsener
Forsknings- og udviklingsterapeut Susanne Boel

Strickland, 2000

The Work of Flexion

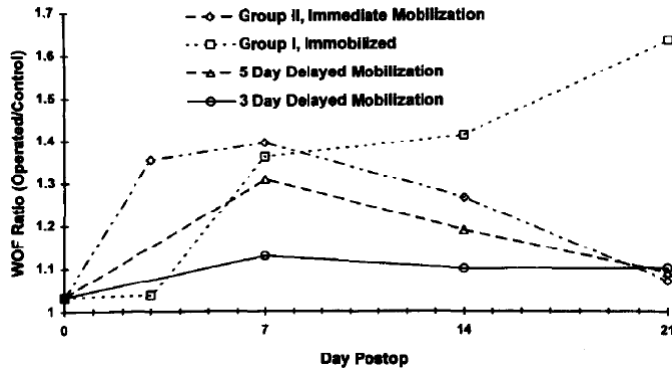
Afhænger af forskellige faktorer

- Ødem
- Stivhed af led
- Bløddelsskader
- Skader på seneskede/pulley
- Suturer
- Arvæv
- Adhæreencer

Genoptræning af flexorsener
Forsknings- og udviklingsterapeut Susanne Boel

Tanaka et al, 2003

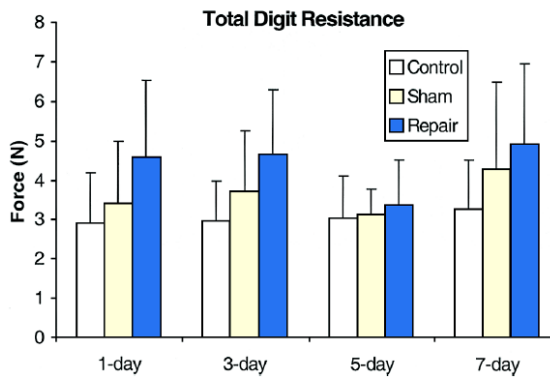
The Work of Flexion

Genoptræning af flexorsener
Forsknings- og udviklingsterapeut Susanne Boel

Halikis et al, 1997

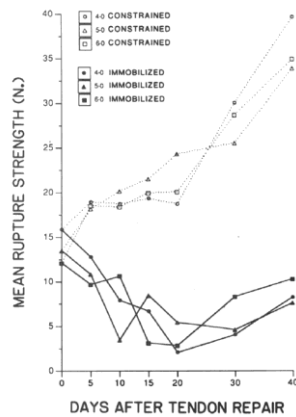
Mobiliseringsstart

Genoptræning af flexorsener
Forsknings- og udviklingsterapeut Susanne Boel

Zheo et al, 2004

Seners styrke

Genoptræning af flexorsener
Forsknings- og udviklingsterapeut Susanne Boel

Hitchcock et al, 1987

Træk i senen for at udføre arbejde

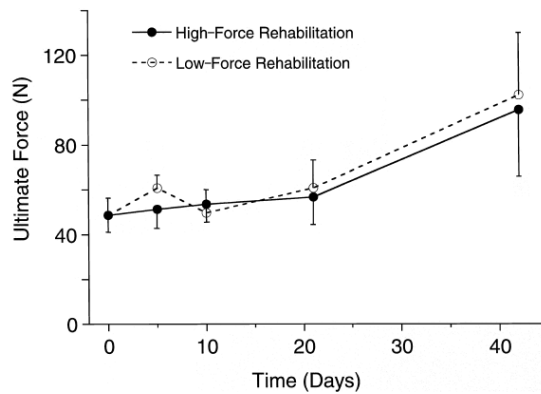
	Træksstyrken (Urbaniak, 1974)	Styrke generet gennem fingerflexion (Shiund et al, 1992)	
Passiv flexion uden modstand	200-300 g	200-400 g	2-4 N
Aktiv flexion med let modstand	< 900 g	1000 g	10 N
Aktiv flexion med moderat modstand	< 1500 g	1700 g	17 N
Kraftfuldt håndknyt	5000 g	7000 g	120 N

Fast pincetgreb (3. FDP): 120 N = 12000 g

Genoptræning af flexorsener
Forsknings- og udviklingsterapeut Susanne Boel

Strickland, 2005

Hvor meget kraft styrker senen?

Genoptræning af flexorsener
Forsknings- og udviklingsterapeut Susanne Boel

Boyer et al, 2001

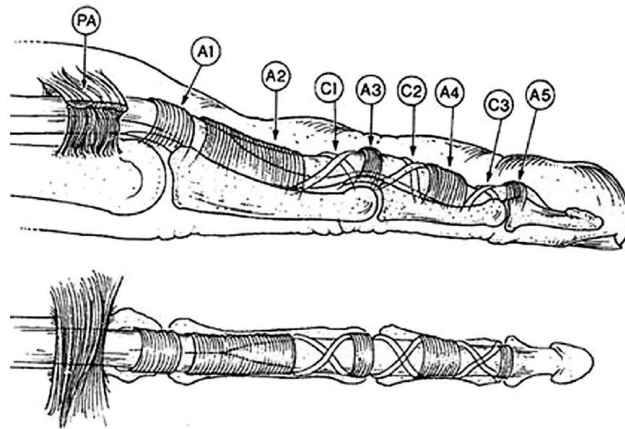
Hvor mange fingre?

- **Quadrige effekt** (Verdan, 1960)
  - Flexor digitorum profundus
- **Excursion** (Silfverskiold et al, 1993)
  - Større med alle fire fingre

Genoptræning af flexorsener
Forsknings- og udviklingsterapeut Susanne Boel

Verdan, 1960
Silfverskiold et al, 1993

Pulley's

Genoptræning af flexorsener
Forsknings- og udviklingsterapeut Susanne Boel

Strickland, 1995

Passiv kontra aktiv mobilisering

- Cochrane review - 2004
  - Kan ikke konkludere hvad er bedst
  - Gentagne øvelser reducerer adhærencer
- Systematisk review – 2011 (Chesney)
  - Ruptur
    - 2,3% komb. Kleinert og Duran og 7,1% i Kleinert
  - Bevægelighed - rate af "excellent" og "good results"
    - Komb. Kleinert og Duran + Tidlig aktiv mobilisering
- RCT; "place and hold" versus passiv – 2010 (Trumble)
  - Bevægelighed – større aktiv fingerbev. ved aktiv mob.
  - God patienttilfredshed i begge grupper
  - DASH ens i begge grupper

Genoptræning af flexorsener
Forsknings- og udviklingsterapeut Susanne Boel

Chesney, 2011
Trumble, 2010

Passiv kontra aktiv mobilisering

- Tidlig passiv mobilisering
  - Overkomme glidemodstand (Horii et al, 1992)
  - Mindre glid (Strickland, 2000)
  - Større risiko for flexionskontraktur af PIP-led
- Tidlig aktiv mobilisering
  - Hurtigere heling af senen (Tanaka, 1995 og Kubota, 1996)
  - Bedre glid

Passiv kontra aktiv mobilisering

- Patientens personlighed
- Håndkirurgens og ergoterapeutens erfaring
- Patientens komfort
- Ergoterapeutens tidsforbrug

Komplikationer

- Ruptur
  - 3-7 % i zone 1 og 2 (Elliot et al, 2007)
  - "Acts of stupidity" (Harris et al, 1999)
    - Uden sammenhæng med alder, køn, rygning og tidspunkt
- Gaps (Gelberman et al, 1999)
  - Øger ruptur risiko og adhæreencer
  - Risikoen mindskes ved tidlig mobilisering
  - Gaps < 3 mm påvirker ikke funktionen

Elliot et al, 2007
Harris et al, 1999
Gelberman et al, 1999

Genoptræning af flexorsener
Forsknings- og udviklingsterapeut Susanne Boel

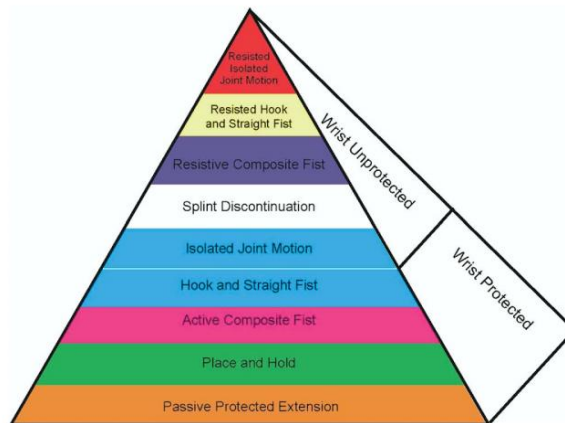
Komplikationer

- Adhæreencer – 4 % (Dy et al, 2012)
  - Seneglidningsøvelser
  - Blocking øvelser
  - Træningsskinne
  - Træningsøvelser
  - Arvævsmassage
  - Kinesiotape
  - Ultralyd
  - Skinne ex. til natbrug

Dy et al, 2012

Genoptræning af flexorsener
Forsknings- og udviklingsterapeut Susanne Boel

Pyramid of Progressive Force Exercises

Genoptræning af flexorsener
Forsknings- og udviklingsterapeut Susanne Boel

Groth, 2004

Adhærencer

TABLE 1. Adhesion-grading System

Absent	$\leq 5^\circ$ discrepancy between digital active and passive flexion
Responsive	$\geq 10\%$ resolution of active lag between therapy sessions
Unresponsive	$\leq 10\%$ resolution of active lag between therapy sessions

Genoptræning af flexorsener
Forsknings- og udviklingsterapeut Susanne Boel

Groth, 2004

Komplikationer

- Flexionskontraktur af PIP-led
  - Beskyttet passiv extension
  - Modificering af skinne
  - Dynamisk extensionsskinne

- Infektioner

- CRPS

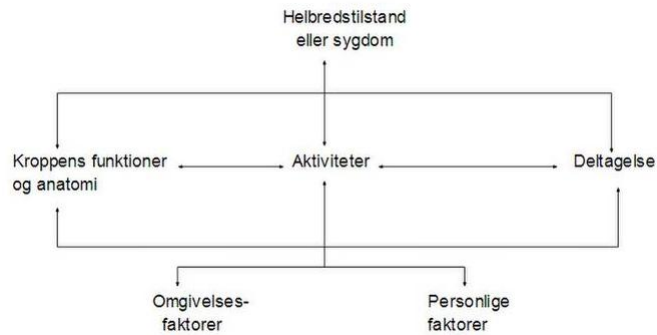
Genoptræning af flexorsener
Forsknings- og udviklingsterapeut Susanne Boel

Prognostiske faktorer

	↑	↓
Lokalisation	Zone 1, 3 og 5	Zone 2 og 4
Involverede strukturer	Ingen/få	Flere
Traumets karakter	Enkelt	Komplekst
Ernæring	Ingen skader/intrinsic	Iskæmi/extrinsic
Mobilisering	Aktiv mobilisering	Immobilisering
Ødem	Ingen	Ødem over tid
Arvæv	Ingen adhærencer	Adhærencer
Pulleys	Ingen skade	Skadet (A2 og A4)
Senens længde	Normal længde	Gap eller stram
Patient compliance	God	Nedsat
Patient sundhed/alder	God/ung	Dårlig/ældre
Behandler erfaring	Erfaring	Novice

Genoptræning af flexorsener
Forsknings- og udviklingsterapeut Susanne Boel

International Classification of Function, Disability and Health - ICF

WHO, 2001

Genoptræning af flexorsener
Forsknings- og udviklingsterapeut Susanne Boel

Outcomes

MacDermid ⁽²⁰⁰⁵⁾ foreslår følgende målinger

1. Total aktiv bevægelighed og kraft
2. Selv rapporterede måleredskaber

Genoptræning af flexorsener
Forsknings- og udviklingsterapeut Susanne Boel

MacDermid, 2005

ADL

- Rehabiliterings start (Powell et al, 2014)
- Undervejs i rehabiliteringen
- Efter rehabiliteringen

Powell et al, 2014

Tak for jeres opmærksomhed